

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษา
 จังหวัดสุโขทัย

ชื่อและนามสกุล นายประเสริฐ โพธิ์กาด

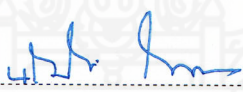
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร

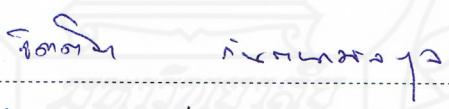
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามัลลกุล
 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทชาคำ

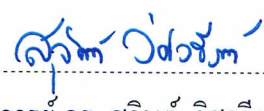
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ อินทรธรรม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามัลลกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทชาคำ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุวณานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย นายประเสริฐ โพธิ์ภาค รหัสนักศึกษา 2519000257 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามลลกุล (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทธาคำ
ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสุโขทัย (2) ศึกษาการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสุโขทัย (3) ศึกษาการจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศไทย พ.ศ. 2542 และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศไทย พ.ศ. 2542

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและส่งนํ้านมดิบกับศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ของจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยอำเภอที่มีศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ ศรีนคร พงษ์เสด็จ ศิริมาศ และกงไกรลาส จำนวน 66 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีหลักเกณฑ์การประเมินทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของฟาร์ม 2) การจัดการฟาร์ม 3) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ 4) การจัดการสิ่งแวดล้อม และ 5) การผลิตนํ้านมดิบ การเก็บรักษา และการขนส่งนํ้านมดิบ ผลการประเมินการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศไทย พ.ศ. 2542 และพบว่าปัญหาในการจัดการฟาร์มโคนมตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศไทย พ.ศ. 2542 มีทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการเลี้ยงโคนมที่จำกัด เกษตรกรขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด และไม่มีบ่อจุ่มนํ้าฆ่าเชื้อโรคเข้า - ออกฟาร์ม

คำสำคัญ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดการฟาร์มโคนม

Thesis title: Dairy Farm Management by A Good Agricultural Practices : A Case Study of Sukhothai Province

Researcher: Mr. Prasret Phokad; **ID:** 2519000257;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Chittima Kantanamalakul, Assistant Professor;
(2) Dr. Monticha Putsakum, Assistant Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the socio - economic situation of dairy famers in Sukhothai Province; 2) study dairy farm management of dairy famers in Sukhothai Province; 3) study dairy farm management following Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999); and 4) describe the problems and suggestions for managing dairy farms by Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999).

The population were 66 dairy farms, who delivered their milk to the Dairy Farming Promotion Organization of Thailand (D.P.O) of Sukhothai Province. The data were collected by using questionnaires, and were analyzed by descriptive statistics.

The results found that Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999) had 5 elements for assessment, consisting of 1) components of the farm; 2) farm management; 3) animal health management; 4) environment management; and 5) raw milk production. The evaluation found that dairy farm management of farmers did not meet the Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999). The problems for dairy farm management following Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999) were found in all elements for assessment. The major problems encountered were limited area for dairy farming, lack of knowledge about how to comply with Standard on Dairy Cattle Farm and Raw Milk Production of Thailand (1999), and most farms did not have germicide ponds at the entrance/exits.

Keywords: Good Agricultural Practices, Dairy Farm Management

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนาวัลลกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา พุทธาคำ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ท่านกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนให้การสนับสนุนดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้ง อาจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ อินทรธรรม ที่ท่านเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานในการสอบ และให้คำแนะนำ ข้อคิดต่าง ๆ ในแต่ละด้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย เจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) จังหวัดสุโขทัยทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสรรค อำเภอลำดวน อำเภอลำสนธิ และอำเภอบางบาล ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้การเก็บข้อมูลนั้นสามารถผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต รวมถึงเพื่อน ๆ การจัดการการเกษตร รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ประเสริฐ โพธิ์กาด

พฤษภาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
การเลี้ยงโคนมในประเทศไทย	5
การเลี้ยงโคนมในจังหวัดสุโขทัย	10
มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศไทย พ.ศ. 2542	12
หลักเกณฑ์สำหรับคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้คะแนนฟาร์มโคนม	18
และการผลิตนํ้านมดิบ	
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสุโขทัย	33
ตอนที่ 2 สภาพการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม	43
ในจังหวัดสุโขทัย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 การจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบ.....	59
ของประเทศไทย พ.ศ. 2542	
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกร.....	69
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปการวิจัย	72
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	86
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	87
ประวัติผู้วิจัย	102

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนโคนม จำนวนโครีดนม ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ6 และน้ำนมเกลี้ยง ในปี พ.ศ. 2544 - 2553 รวมทั้งประเทศ	
ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนโคนม จำนวนโครีดนม ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ 11 และน้ำนมเกลี้ยง ในปี พ.ศ. 2544 - 2553 ของจังหวัดสุโขทัย	
ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนโคนม รายอำเภอในจังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2553..... 12	
ตารางที่ 2.4 หลักเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบ 18	
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม 34	
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ 37	
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ด้านรายได้และรายจ่ายจากการเลี้ยงโคนม..... 40	
ตารางที่ 4.4 ลักษณะพื้นที่ฟาร์มโคนม 43	
ตารางที่ 4.5 ขนาดพื้นที่ฟาร์มโคนม..... 44	
ตารางที่ 4.6 โรงเรือนเลี้ยงโคนม 44	
ตารางที่ 4.7 พันธุ์โคนม 46	
ตารางที่ 4.8 ประเภทของโคนม..... 47	
ตารางที่ 4.9 แหล่งที่มาของโคนม..... 49	
ตารางที่ 4.10 ประเภทของอาหารที่เลี้ยงโคนม..... 49	
ตารางที่ 4.11 อาหารหยาบที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม..... 50	
ตารางที่ 4.12 แหล่งที่มาของอาหารข้น 51	
ตารางที่ 4.13 วิธีการป้องกันโรคในโคนม 52	
ตารางที่ 4.14 การรักษาโรคในโคนม 53	
ตารางที่ 4.15 การจัดการของเสียภายในฟาร์ม 53	
ตารางที่ 4.16 การจัดการรีดนม..... 55	
ตารางที่ 4.17 เกรดน้ำนม 56	
ตารางที่ 4.18 คุณภาพน้ำนม 56	
ตารางที่ 4.19 การปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบ..... 60 ของประเทศไทย พ.ศ. 2542	

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.20 การประเมินการใช้มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตนํ้านมดิบของ..... 67	
ประเทศไทย พ.ศ. 2542	
ตารางที่ 4.21 ปัญหาในการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกร..... 69	

